Laukaan kunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtion talousarvioesityksestä ja pahoittelee lausunnon myöhästymistä pyydetystä aikataulusta. Toivottavasti lausuntomme voidaan silti huomioida valmistelussa.

Näkemyksemme mukaan valtion talousarviossa ja kuntataloussuunnitelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kunnilla on monista muutoksista huolimatta mahdollisimman selkeä näkymä siitä, miten valtionosuusrahoitus tai kuntien rahoitusjärjestelmä kehittyy tulevina vuosina. Heikko ennakoitavuus johtaa epävarmuuden kasvuun, mikä voi johtaa kansalaisten hyvinvoinnin kannalta huonoihin päätöksiin.

Kiinnitämme lausunnossamme huomiota lähinnä kuntasektorin rakenneuudistusten vaikutuksiin rahoitusjärjestelmässä.

Nyt valtionosuuksiin tehdään uudistuksia joka vuosi: HVA-uudistuksen tasaukset täysimäärisesti 2024, TE-uudistukseen liittyvät muutokset 2025 ja perustepalvelujen valtionosuuden/rahoitusjärjestelmän uudistus 2026. Kunnilta puuttuu ennakoinnin mahdollisuus, kun näkymää erityisesti vuoden 2026 muutoksista ei ole. Toimintaa sopeutetaan nyt tiedossa olevaan näkymään perustuen ja pahimmillaan tehdään yksittäisissä kunnissa tarpeettoman suuria leikkauksia tai veronkorotuksia, jotka eivät näyttäisi tarkoituksenmukaisilta, mikäli näkymä valtionosuuksista myös vuodesta 2026 eteenpäin olisi olemassa.

Soteuudistukseen ja TE-uudistukseen liittyvää rahoitusjärjestelmän muutosta tulisi tarkastella myös kuntakohtaisesti.

Soteuudistuksen rahanjakomatematiikka on loogista paperilla ja koko maan tasolla, mutta ei tosiasiassa näytä jakavan rahoja oikeudenmukaisesti. Esimerkiksi Keski-Suomi näyttää kärsivän uudistukseen valitusta tavasta laskea siirtyvät tulot ja menot poikkeuksellisen paljon vaikka Keski-Suomen sosiaali- ja terveystoimen asukaskohtaiset nettokustannukset eivät olleet poikkeuksellisen korkeat vuosina 2021-2022. Keski-Suomen sotekustannukset olivat maan keskiarvon tasolla ja matalammat kuin esimerkiksi Pohjanmaalla, Satakunnassa ja Pohjois-Savossa. Tosiasiassa sotekustannusten kehitys vuosina 2021-2022 ei lisäksi ole ollut kaikilta osin kuntien omissa käsissä ja hallittavissa vaan kustannuskehitykseen vaikutti monet ulkoiset satunnaisetkin tekijät, jotka vaikuttivat alueellisesti eri tavoin. Erityisesti pienten kuntien osalta vaikutusmahdollisuudet kustannuksiin olivat erittäin huonot, koska kustannukset syntyivät pääosin kuntayhtymien tai vastaavien kautta.

Laukaa toimii hyvänä esimerkkinä kunnasta, joka on väestöllisesti nuorekas ja sen myötä tulevaisuudennäkymiä on, mutta rahoitusjärjestelmä ei kata mataliakaan yksikkökustannuksia sivistyspalveluissa. Laukaan yksikkökustannukset erottuvat jo valmiiksi matalina monella toiminnan osa-alueella, erityisesti perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa (euroa/oppilas, euroa/0-6-vuotias), mutta valtionosuuden sote-leikkaus edellyttää toiminnan sopeuttamista noin 10 prosentilla.

Soteuudistuksen valtionosuuksien siirtolaskelmista ja niiden vaikutuksista kansalaisiin eri kunnissa tulisi laatia puolueeton tutkimus toteumien perusteella. Mikäli havaitaan uudistuksen rahoitusjärjestelmään liittyvistä tavoitteista poikkeavia toteumia tulisi ne korjata välittömästi ja takautuvasti.

Terv.
--
Eero Raittila
talous- ja henkilöstöjohtaja
Laukaan kunta
Laukaantie 14
PL 6, 41341 Laukaa
+358 40 663 7306
eero.raittila@laukaa.fi
www.laukaa.fi
www.facebook.com/laukaankunta